

מְרִיל.

(קטע מ'רומן).

זו הייתה עירה קטנה בליטא, הבוקעת דרך חורשה עבותה ועתיקה. שתי שורות בתיה, שעומדים צפופים ונרחקים אחד לחברו, הוסות לשתי מחרזות מנמרות, שאיזו יד נעלמה מתחה אותן מהחורשה אל הנהר ויליה, המלחך בגליו השקמים את גדולי העשב המרובים שעל חפו.

באחד מבין הערבים של קיץ, כששירות, שיירות של ריבות למיניהן: יפית וגרציוויות, מכוערות ובעלות פנים כמושים, טיילו מתוך תענוג מרובה על השושה" שבקע את החורשה, הופיעה לעיני המטיילות מרכבה פתוחה, שבה ישב צעיר לבוש ב"קיסלי" לבן בעל כפתורים נוצצים ולראשו היה חבוש כובע של סמורנט. פניו השחומים והמגולחים למשעי הצטיינו באותה הסימפמיה המיוחדת, שיש בה כדי לצוד את נפשו של המין היפה.

כל המטילות תחבו את עיניהן בצעיר, השהו את מבטיהן על הפנים היפים, וניכר היה מתוך הסתכלותן, שאדם זה עורר את תשומת-לבן. העלמות התחילו להתלחש ביניהן באיזו התענינות מיוחדת על אודותיו. המון שאלות, שלא ידעו פהרונות להן רחפו על שפתי כל:

מה טיבי של צעיר זה? מהיכן הוא נוסע ולשם מה הוא בא לכאן?
בבית מי יתאכסן?

הרבה פנו אל פריודיל ומייביל, שתי עלמות יפות בעלות קומה אחת, שכנו אותן בעירה בשם. הפוסטה, משום שכל מה שהיה מתרחש בסביבה היה נגלה לפניהן; אלו הלכו להן מתוך שתיקה והכיסו עלובות. כשפניהן כבושים בקרקע.

הסקרניות ביותר לוו את המרכבה כדי לדעת באיזה מקום תעמיד; היו

נועצות הכופות את עיניהן בצעיר. הלה הרגיש על עצמו את המכמים הסקרניים של העלמות וחיוך קל היה מופיע לפרקים על שפתותיו הדקות, אלא שמתוך דמדומי הערב שכבר התרקמו באויר לא היה נראה חיוכו זה לעיניהן.

כשהמרכבה הגיעה למקום שמתחלת העיירה, היא עמדה אצל הבית הראשון עם אכסדרה ירוקה, זהו בית-המלון של משה דוד, שרק אורחים חשובים היו מתאכמנים בו. הרכב שמר'קא, בחור בעל כהפים רחבות ופנים מכוסים בהרות-קיץ, הכניס את מעט החפצים, שהיו מונחים ברכבת, לתוך המסדרון. באותו הרגע יצא גם האורח מהרכבת, ישר קצת את קומתו שנכפפה מתוך ישיבה מרובה, העיף את עיניו באנשים, שישבו על האכסדרה והציצו עליו מתוך תמרון ומקרנות, ונכנס אל המסדרון היפה, שמרבדי צבעונים היו שמוחים על גבי רצפתו.

בעלת הבית צירל, אשה שחורה, בעלת פנים מארכים וכמושים, פגשה את האורח בהכנעה, התחילה למלל מתוך מבוכה, שהייתה תוקפת אוהה בשעת פגישה עם אנשים כעין האורח, כלשון שחציה פולנית וחציה רוסית איזו מיני מלים, שקשה היה להבינן. אלא שמשמע היה מתוך דבריה המקוטעים, שהיא מכתיחה להפך, שיהיה שבע-רצון מבית-מלונה.

לסוף אחרי הבדיקה בחדרים שונים בחר לו האורח את העליה, שהיתה ברלה נגמרי משאר החדרים שכבית המלון ולא שמשו כלל לאורחים. הכתלים היו שם מסוידיים והתקרה נמוכה במקצת. רהיטי החדר היו פשוטים מאד; שלחן עגל קמין וכסא, דרגש ישן ומטת ברזל. בכלל הציצו מכל פנות החדר שממון ועזובה, וניכר היה מתוך קוריה-העכביש והאבק שנתמתחו ונשתרבבו על גבי הכתלים והתקרה, כי זוהי דירה ריקה.

לצירל היה הדבר תמוה מאד. הלא אורחים יותר פחותים אינם רוצים להתאכסן במקום זה ופן שכמותו נתרצה לגור דוקא כאן ולא בחדרים היפים והמקושמים.

סלמין (כך היה שם האורח) התפרקד מתוך הענוג על גבי הדרגש ואחרי יום שלם של נדנדוד ומלמול היתה נעימה לו המנוחה. בחדר שררה דממה עמוקה והוא הרגיש את עצמו מרוח, כל הכבד שנשא בקרבו כאילו נימל הימנו... הוא שכח לנמרי בשביל מה ולמה הוא בא לכאן; לרגע הכל נמשמש במוחו והוא נשתקע בערפל קל ומתוק ---

כינתים ירד ליל קיץ חשך על העירה ורקמה של צללים, שזחלו מכל פנות העולם, לפפה את הבתים. האויר נתמלא ריחות חריפים ומבושמים שקלחו מהגנות והחורשה; אלו עמדו שטופות בחשכה עבתה ושקועות בהרהורים נעלמים ורזים עמוקים... עבר איזה זמן וכבו האשים שהבהבו מהחלונות הפתוחים והלילה נלחץ אל הבתים. דממה גדולה, כמו כנפי צפור, השתמחה על העיירה לפרקים היו בוקעים מתוך הדממה צחוק צלול ורענן, שסוד הדממה כרוך בו... זמר מקוטע, לחש של זוג מתיחד... ובאו רוחות קיץ קלילות ונשאו את הקולות אל מרהבי הליל...

בתוך האפלולית העבה, שעמפה את הרחוב, התנועעו שתי תמונות. אלו היו מרים ואסתר, שאהבו למיל בשעה מאוחרת בלילה. צעדיהן היו אמיים

וישקמים, כאילו יראו להפריע את הדממה העמוקה שהיתה נסוכה מסביב. הן הלכו לחוצות זו אל זו ושתקן. הניעו עד קצה העיירה, נכנסו לתוך החורשה וישבו על סלע שהיה מונח בצד הדרך. זה היה המקום החביב שלהן ושם היו יושבות ומהרהרות כל אחת את מחשבותיה...

מרים היא עלמה כבת כ"ה. פניה היפים כבר מתחילים כומשים. עיניה הערמוניות הולכות ונעשות כביות, תנועותיה מרשלות קצת וניכר מהוך שני החריצין שהשמתחו בקצות פיה שעיפה הוא מסערות החיים שעברו עליה. בעיירה קוראים אותה שלא בפניה, "משורפת", משום שהכל זוכרים עדיין את ה"היסטוריה" שלה:

הדבר היה לפני שנים אחדות. מרים היתה משרתת כחנתו של ברוק, הגביר דמתא. חולשה היתה למרים לשבת בחנות בשעה פנויה מעבודה, ולעיין בספר. לפרקים היתה נכנסת בשיחה עם חברותיה על אודות מיני פילוסופיה, שהן לא הבינו כלל ומשום הכי לא היו חברותיה מחכבות אותה ובינן לבין עצמן היו מחלישות, שגם מר'קע בעצמה אינה יודעת מה שהיא סחה... לפתע פתאום עברה עליה רוח רעה, כמו שהיו קוראים לזה או בעיירה התחילה לעסוק בלמודים. היא נתקרבה אל המורה של בית הספר לעם ופיליוב, בחור יפה, גבההקומה ובעל שערות צהובות-בהירות ועינים הכולות, מינה אתו בפרהסיה, דבר שהיה נחשב לחמא גדול בעיני חברותיה. כל אותו המאורע היה נדרש כמין מרוף, שנתדבק, רחמנא לצלן, בה והולכי במל' התחילו למפל במרים, נשים צדקניות התרעמו, אנשים סתם התלחשו על אודות העובדה הבלתי צפויה בהתענינות מרובה. מרים היתה חומר לשיחה בפי כל יושבי העיירה. חברותיה השתטמו הימנה והתבישו להפגש אתה ברחוב. לפרקים היו מניעות לאוני מרים המלים: "משורפת"... "משומדת"...

מצבה של מרים בעיירה נעשה קשה ובלתי נעים מאד; היא היתה מוכרחת לשבת כל היום כלואה בביתה, כדי שלא יראו עליה באצבעות בשעת הילוכה ברחוב. כשהתחילה לבקר את מעון וסיליוב בערב התחילו בעיירה עוד יותר לרנן אחריה... אבותיה סבלו מכל זה יסורין נוראים אלא שהיא לא שמה לב לזה, כשהציקוה בדברי מוסר ותוכחה, חדלה לגמרי לדבר והיתה יושבת בלי נע כאילו אין הדבר נוגע לה כלל. אחרי רוב הפצרות מצד הוריה היא עזבה את העיירה ונעלמה לשנים אחדות.

על אודות חיי מרים במשך השנים הללו נודע אחר כך: היא התישבה בכרך גדול של נגב רוסיה, במקום זה, שלא היה לה שם כל מכה ומודע. כאן התחילה שורה ארוכה של ימים קשים ושחורים... ימים של עניים ותלאות אין קץ, התלכמות בלי מטרה, כשיאוש נורא בלב... עבודה בבית חרשת...

אחר כן רצועה בהירה: ימי אורה ותקוות מזהירות... חונים אינטליגנטיים... התמכרות בכל חם הנפש לה"תנועה"... אמונה אמיצה באיריאליים...

ושוב רצועה אפורה:

בית כלא... מרידות... רעב ממושך... מרתף אפל ולח... מחלה קשה... משפט... בריחה... — — —

אחרי ה"בריחה" התחילו נרודים ומלשולים ממקום למקום, כשפחד מלפף תמיד את הנפש... איזה מכב של אדם זר מנרה את העצבים... כל פגישה עם פקיד מביאה לידי הודעות... ה"שמא" מנקר במח כיתוש... ה"סוד" כל כך מעיק על הנפש והלב מרטט וחרר, העצבים הולכים ונהרסים... ומתחילים לילות ללא שנה, כשהעינים תועות בחשכה והלב דופק, דופק... הרהורים מבעיהים זוחלים במחה. לילות-יועה מינעים, מביאים לידי מחושי ראש.

המצב המשונה להיות תמיד זהירה, ערה, להסתכל בעינים פקוחות לצדדין נעשה קשה מאד, הכחות הולכים ומתדללים, הרצון הולך ונחלש; עוד צער — והיא מוסרת את עצמה ליד המחפשים אותה... ובאותה העת נצנץ רעיון במחה לשוב אל העיירה שלה, שם בודאי תוכל לשבת איזה זמן במנוחה. והיא חזרה אל העיירה. לפני חצי שנה בשלהי החרף.

הופעתה הפתאומית של מרים התמיה את כלם. פניה החורים, שנעשו רציניים, עיניה העצובות שנתעמקו וקבלו הבעה נעלמה של אדם הנושא בכבו איזה סוד... הנועותיה העצביות. הכל עורר השומת-לב מיוחדת. כלם הרגישו, כי שינוי נהיה בה, אלא שלא יכלו לעמוד על מיבו.

מרים התישבה בבית אחותה הנשואה, שבעלה היה באמריקה. אחותה גרה בבית קטן מעבר לנהר. היא התיחסה למרים כחבה גלויה, מה שאין כ הוריה, שהתרחקו הימנה לגמרי ולא התענינו במצבה כלל וכלל.

(המשך יבוא).

